Downloaded From : http://www.cbseportal.com

MARATHI (109)

(Marking scheme)

निर्धारित समय : 3घण्टे
Time allowed : 3hours

अधिकतम अंक : 100
Maximaum Marks: 100

SECTION A : Comprehension

1–खालील उतारा वाचून त्याखाली दिलल्या प्रश्नांची योग्य उत्तरे लिहा. 10

(i)कवितेचा एक प्रकार–केंद्रस्थानी सामाजिक जाणीव असलेले काव्य.––समूहजाणीव, व्यथा,दु:ख यांची अभिव्यक्ती (2)

(ii)समाजाची सुखदु:खे,व्यथा–वेदना,प्रश्न–समस्या,घडामोडी–चळवळी–आंदोलने यांना स्थान (2)

(iii)चित्रित होणारा आविष्कार समाजाची सुखदु:खे दर्शवतो. स्वरूप,दर्जा,मूल्य,महत्त्व कवीवर अवलंबून असते. (2)

(iv) कधी संघर्षात्मक,कधी समन्वयात्मक तर कधी सुसंवादात्मक असते. 2)

(v) कविमनाला समाजमन नीट कळले तर तो आपल्या सामाजिक कवितेत यथार्थपणे शब्दबद्ध करू शकतो. (2)

SECTION B :Writing

2–खालीलपैकी एका विषयावर 25 ते 30 ओळींत निबंध लिहा. 15

(i) प्रस्तावना (2)

(ii) मुददेसूदपणा व शुद्धलेखन (2)

(iii) विषय प्रतिपादन (6)

(iv)नैतिक मूल्यांवर आधारित मुददे (3)

(v) उपसंहार (शेवट) (2)

SECTION C-GRAMMAR

3– खालीलपैकी कोणत्याही पाच विधानांमध्ये कंसातील सूचनेप्रमाणे बदल 15

(i) इमाम सूर्योदयापूर्वी मशिदीतून बांग देतात/ देतो. (3)

(ii) दुपारच्या वेळी जास्त झोपू नका. (3)

(iii)निवडणुकीच्या उमेदवारीचा अर्ज भरल्यानंतर नानासाहेब मनोराज्य करू लागले. किंवा निवडणुकीच्या उमेदवारीचा अर्ज भरल्यानंतर नानासाहेब दिवास्वप्न पाहू लागले. (3)
(कल्पना करणे, मनाशी मांडे खाणे हे समान अर्थाचे वाक्प्रचार आहेत.)

(iv)विदिशाने कादंबरी वाचली (3)

(v)काका, स्कुटर चालवतांना हेल्मेट वापरावे. (3)

(vii)दुर्गेने महिषासुराला मारले. (3)

(vii)मुलगी माहेरी आल्यामुळे शारदाकाकूंना खूप आनंद झाला.
(अत्यानंद झाला,प्रसन्न झाल्या,प्रफुल्लित झाल्या) (3)

Downloaded From : http://www.cbseportal.com Courtesy : CBSE

Downloaded From : http://www.cbseportal.com

4(अ) वचन बदला. 2

(i)म्हशी (1)

(ii)अरण्ये ,अरण्यं (1)

(ब)–कियाविशेषण तयार करा. 3

(i) वेगाने ,वेगात (1)

(ii) सायंकाळी (1)

(iii) उंचावरून ,उंच, ,उंचीने,उंचच उंच, ,उंचीत (1)

5 कंसातील शब्दांची योग्य रूपे वापरून वाक्य पूर्ण करा..(कोणतेही पाच) 5

(i) संध्याकाळी एकदाच **नळाला** पाणी येते. (1)

(ii) त्याच्या बोलण्याने **तिला** फार दुःख झाले. (1)

(iii)आंबा पूर्ण पिकल्यावरच त्यात **गोडी** निर्माण होते (1)

(iv) रस्त्यात **बसलेल्या/बसणाऱ्या** गाईमुळे रहदारीला अडथळा होत होता. (1)

(v) ते जहाज **तुफानामुळे/ तुफानामध्ये** दिशाहीनपणे भरकटले. (1)

(vi) गर्दीतून गाडी **चालवतांना/चालविल्यामुळे** तिची तारांबळ उडाली. (1)

(vii) अहाहा!काय हा **सुंदर** देखावा! (1)

SECTION D-LITERATURE

6(अ)पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा: 10

(i)प्रस्तावना–'सोयरा वृक्षवल्लीचा' लेखक–अविनाश हळबे —— 'नारायणी नमोस्तुते ' या पुस्तकातून घेतलेला उतारा–मध्यम वर्गातील लोकांची आर्थिक स्थितीचे वर्णन (1)

स्वतःच घर असावे ,असे लेखकाचे स्वप्न ——एकेकाळी वडिलांनी घेऊन ठेवलेल्या ओसाड प्लॉटवर घर बांधण्याचा चंग————नाना खटपटी करून घर पूर्णत्वास नेणे ———विविध ठिकाणावरून कर्ज घेणे ———संपूर्ण आयुष्यभर कर्जाचे हप्ते भरणे (3)

अशाप्रकारे अणुविज्ञानाचे वा कॉम्पुटरचे ठरू पाहाणारे युग लेखकाच्या दृष्टीने कर्जाचे ठरले (1)

(ii)प्रस्तावना–'भुताचा जन्म' लेखक –द.मा. मिरासदार — –'भुताचा जन्म' या पुस्तकातून घेतलेला उतारा –ग्रामीण भागातील लोकांच्या मनात अंधश्रद्धांनी कसे घर केले याचे वर्णन (1)

गुंडगळाचा माळ उजाड ,ओसाड ——काही ठिकाणी चार दोन बाभळी——— ना पडकी विहीर ना मसणवटयाचा भाग ——भुताच्या जन्माच्या दृष्टीने निरूपयोगी जागा———उतरणीला तग धरून

Downloaded From : http://www.cbseportal.com Courtesy : CBSE

Downloaded From : http://www.cbseportal.com

CBSE PORTAL
www.cbseportal.com

असलेली,किंचित वाकलेली पिपरणी
काटेरी बाभळीवर बसण्याइतपत भुते मागासलेली नव्हती.———भुतांच्या दृष्टीने गैरसोयीचे ठिकाण (3) (1)

(iii)प्रस्तावना —— दहावीची(अ)पूर्व तयारी '——लेखक–मुकंद टाकसाळे —— 'गमती गमतीत या पुस्तकातून घेतलेला उतारा या पाठात अतिशयोक्तीचे प्रसंगातून पालकांच्या मानसिकतेचा अतिरेक दर्शविली आहे. (1)

पेपर लिहण्याचा सराव—— गेटवर बॅंडचा आवाज ऐकून लेखकाच्या मनात शंका ——— आपल्या आपल्या लग्नाचा वाढदिवस तर नाही ना?अशी शंका.– आपल्या स्वागतासाठी बॅंड आहे का?असा कयास– रविच्या आईची एकसष्टी असावी असा अंदाज –बॅंडवर विविध गाण्यांची मेजवाणी (3)

अशा विविध शंका आल्या (1)

(ब)पुढीलपैकी कोणत्याही दोन अवतरणांचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. 10

(i)संकेत–लाखात ————————कोरलेली असते.

संदर्भ –पाठाचे नाव – 'ज्याचं त्याचं नंदनवन लेखकाचे नाव –रवींद्र पिंगे (1)

''सुखाचे पदर''या पुस्तकातून घेतलेला उतारा

स्पष्टीकरण – फ्रामरोजचे उदाहरण ———नंदनवनाची कल्पना साकार—— जीवनातील सर्वोच्च आनंद म्हणजे —— रोग्यांची पडेल ती कामे करणे———वयाच्या एक्काण्णव्या वर्षी मिळालेला निखळ आनंद
वैशिष्टय –व्यक्तीसापेक्ष नंदनवनाची कल्पना बदलते. (3)

–नंदनवन महत्त्वाकांक्षेपेक्षा भिन्न (1)

(ii) संकेत–:''एवढंच काय ————————लागल्या होत्या.

संदर्भ –पाठाचे नाव – 'आणि कैदेत '' लेखकाचे नाव –ले.कर्नल श्याम चव्हाण (1)

''वॉलांग : बखर एका युद्ध कैदयाची ''या पुस्तकातून घेतलेला उतारा

स्पष्टीकरण – अरुणाचल प्रदेशात वॉलाग या ठिकाणी चिनी सैनिकांनी केलल्या हल्ल्यात सापडले ———बचावासाठी यपक नाल्याच्या प्रवाहात वाहत जातांना चिनी सैनिकांनी गोळ्या झाडल्या———पाण्यातही गोळीबार अचानक झालेल्या चिनी'ॲम्बुश'चा सामना लेखकाने धैयपूर्वक केला. ओढयाच्या वाहत्या पाण्यातून निसटण्याचा प्रयत्न (3)
वैशिष्टय अन्नपाण्यावाचून जगण्यासाठी धडपड—— सर्वप्रथम देशाचा विचार
–जीव वाचविण्याची धडपड ——— जिद्द,चिकाटी (1)

(iii)संकेत :ती चिठ्ठी वाचून ————————————आवरतं घेतलं

संदर्भ – पाठाचे नाव – 'अति काळजीचे परिणाम ' लेखकाचे नाव –निरंजन घाटे

''जीवनचक्र ''या पुस्तकातून घेतलेली विज्ञानकथा ———विज्ञानाच्या अति आहारी जाण्याचे दुष्परिणाम दर्शविले आहेत. (1)

Downloaded From : http://www.cbseportal.com Courtesy : CBSE

Downloaded From : http://www.cbseportal.com

CBSE PORTAL
www.cbseportal.com

स्पष्टीकरण : बाबुरावांनी नातवासाठी यंत्रमानव आणला.त्याला बाळाला सांभाळण्याची आज्ञा केली. यंत्रमानवाने बाळाचा ताबा घेतला——. सूनबाईनाही बाळाजवळ जायला बंदी केली.तेव्हा सूनबाईंनी बाबुरावांना तातडीने चिठ्ठी पाठवून सारा प्रकार कळविला.–बाबुराव भाषण अर्धवट सोडून निघाले. (3)

वैशिष्टय : यंत्रमानवाचा आज्ञाधारकपणा बाबुरावांचे नातवावरील प्रेम (1)

7(अ)पुढीलपैकी कोणत्याही दोन पद्यांशाचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. 10

(i) संकेत–उन वाऱ्याशी– – – – –हात जोडी सन
कवितेच नाव 'देव अजब गारोडी कवीचे नाव –बहिणाबाई चौधरी
काव्यसंग्रहाचे नाव–बहिणाबाईंची गाणी (1)
स्पष्टीकरण–पिकाच्या अंकुरण्या वर रूपक—— दोन पाने हात जोडल्या प्रमाणे (3)
वैशिष्टय –अहिराणी बोलीभाषेचा वापर उत्कट कल्पकता (1)

(ii) संकेत :स्त्रीपुरुष ———— आनंदाने
कवितेच नाव 'अखंड' कवीचे नाव –म.जोतिराव फुले (1)
काव्यसंग्रहाचे नाव–म.फुले समग्र वाड़मय
स्पष्टीकरण –कुटुंब सहकार्याने पोसावे ही शिकवण———स्त्री पुरुष कमावते—— (3)
वैशिष्टय– स्त्री पुरुष समानता
समाज उद्‌बोधन (1)

(iii) संकेत –ज्योतीत ————नच मिळेल माती''
कवितेच नाव – या जन्माला फुटे न भाषा कवीचे नाव –विंदा करंदीकर (1)
काव्यसंग्रहाचे नाव–मृद्‌गंध
स्पष्टीकरण – प्रेम व्यक्त करायला या जन्मात शब्दच फुटू शकले नाहीत.निदान पुढल्या जन्मात तरी ते शक्य व्हावे ही आस व्यक्त केली आहे. (3)
वैशिष्टय– पतंगप्रीतन्यायाची कल्पना
त्यागात प्रेम असते हा विचार (1)

(ब)–खालीलपैकी कोणत्याही दोन पद्यांशांतील अलंकार ओळखा. 5

(i) व्यतिरेक (2.5)
(ii) अतिशयोक्ती (2.5)
(iii)अनन्वय (2.5)

8(अ)आकाशवाणीवरील मुलाखतीचे प्रकार 10

- मुलाखत म्हणजे काय? (2)
- मुलाखतीचे हेतू (1)
- आकाशवाणीवरील मुलाखतीचे स्वरूप (1)
- आकाशवाणीवरील मुलाखत (1)

Downloaded From : http://www.cbseportal.com Courtesy : CBSE

Downloaded From : http://www.cbseportal.com

- आकाशवाणीवरील मुलाखतीचे प्रकार
  –(व्यक्तिगत,गट,जन,नोकरीसाठी,प्रासंगिक,स्टुडिओतील , स्टुडिओबाहेरील) (4)
- आकाशवाणीवरील मुलाखतील मर्यादा (1)

किंवा

एच.टी. एम.एल. चे महत्त्व

- प्रस्तावना (1)
- एच.टी. एम.एल. चे पूर्णरूप (1)
- हायपरटेक्स्ट मार्कअप लॅग्वेजची गरज (2)
- उपयोग– आंतरजालावरील प्रमाण भाषा (3)
- लक्षणे (2)
- समारोप (1)

(ब)'आमची शाळा 'या विषयावर आकाशवाणीवर करावयाच्या भाषणाची तयारी 5

- पूर्वतयारी (1)
- शाळेची वैशिष्टये व शैक्षणिक प्रगती (1)
- शैक्षणिक उपक्रम (1)
- अदययावत सोय (1)
- भाषा व शैली (1)

Downloaded From : http://www.cbseportal.com Courtesy : CBSE